

Jaliwatok

Um-umag panggop kan Jaliwatok ustun Vyalla-iyaw. Haji un-una na un timpu, inggaw ud tagu un mangngajan Vyanganan ustun Vyalla-iyaw, ustun longat nad Juljulaw kan Vyangilu. Kit awad mit anak ja un vuvya-i. Nu manvosaj kanu si Vyanganan, umoy kanu man-ay-ayam ji vuvya-i sit paway. Ot haji vuvya-i, ma-awatan ud Vyanganan nga masapul nad ka-ay-ayam na. Ngim kan ud Vyanganan nga, “Ja-an nu nga mangjas si vulun nu, nu jumakol ka nu mavyalin nga maka-asawa ka,” kan ud Vyanganan. Hajit jumakojakol jit vuvya-i, ininggaw osan lavi nga awad kanud lalaki un jumatong. Ot hajit lalakin hiyaji, na-id ud mapu-ut ja Vyanganan nu awad tagun suma-al, maid mapu-ut jat ka-iliyan ja. A ta siguru awad nin na-isangsangayan un...ah... vyalun na, winnu...ta aji na mit makatling jajit tagu, aji na mit manggiyak pay jaji asu. So, awad nin tagullingod na nin, winnu ginammu na. Kit hajit on, kankanayun kanun jijit lalaki un suma-al ngim si...hat vuvya-i un anak ud Vyanganan, siya la-ing makatigammu. Kit nu palvyangun kanu, ma-oyot jit suyop jijit vuvya-i, adsana mapu-ut jit manalnan ud Jaliwatok. Ngim kinanayun kanun suma-al jit Jaliwatok, ji osan lalaki. Ot awni man, mariknan jijit vuvya-i on nga siya kit makarga-an. Invyagan kanun ud jit vuvya-i nga, “Manga-asi ka ta manparang ka ta ni nakarga-anak on,” kan kanun jit vuvya-i.

“Awni yan, ja-an kun umoy manpa-ila,” kan kanun jijit tagu.

Itatta, gapu ta nakalkalagip ji vuvya-i, “Mangala-ak man hi timvol a an-anjuwan ta man-itakod ku sit awak na nu masuyop,” kana kanu.

Hajit on, osan lavi, summa-al tuttuwa ji lalaki. Kit intakod kanun jit vuvya-i un asaw-ona osi awak na jit timvol, nga asan jit lalaki napu-ut a ta nakasuyop.

Palvyangun kanu man, lumikna ji vuvya-i, na-id jit ka-ajul nan lalaki. Ot ina kanu unujon. Umoy kanu man hijit lagud, na-id mit injasana. Manpa-uli kanu ot umoy hijit ngatu sit jagsiyan. Mampangatu kanu man, na-ojasana jit pungtun jijit timvol. Ot, “Adu man tun inoy na nga,” kana kanu. Inunud kanun ji vuvya-i ot na-ijajattong kanu sit jakolan a kayu un manpangpangnganga jit sanga na. Ot managaja...ay... hajit nokan jit timvol kaysan sijit ngatu. Ot inanusan kanun ji vuvya-i nga sinakay ta ajun sangan jijit kayu. Jumatong kanu

man sit nanpangpangnganga-an jit sanga, jakolan kanun ulog a najikus. Ot napanakuḷ ji vuvya-i.

“Sika gayam tun nanyama kan sakon a alan!” ka na kanu. Ot kaysan ji vuvya-i.

Manipud hijit on, na-id kanunon unay jumatong hijit lalaki. Ot majamjama kanu kad, umanak jit vuvya-i. Lalaki kanu ji anak na. Kit hajajit tagu, haji ama na, gapu ta lalaki ji anak na, inpangajan na kan Jaliwatok.

Ot jumakojakoḷ kanu kad si Jaliwatok, man-ayya-ayyaw. Pasaray kanun umoy Vyatayan ta awad kanun nasama na un vuvya-is tun Vyatayan. Hatun Vyatayan kad hatun lagud nad Talipan, un partin mit la-ing jitun eryan ji Vyanaw. Ot kinanayun kanu un umoy hi Jaliwatok. Gidgijam kanu kad manlivyat Vyalla-iyaw, sin-akitan a jumsa-ag jit Vyatayan a ta awad nisangsangayan a vilog na. Haji osan al-algaw, tay timpun ji kayaw, sinlung kanun ji vusul jin Vyatayan. Kit pinatoy ja kanu jit katuganga-on na ot pinatoy ja kanu pay jit asawa na, ay, as-asaw-ona. Ot innala ja ji ulu na, ulu ja. Injalan ja kanu.

Kit hajajit tagu kanu mittin, “Mansagana takus vyalival ta itaku itakod jijin puppusol a a-ayyona ta matigammuwana tu a. Uray nu agsan takun ivyagvyaga, tigammun Jaliwatok tu,” kan ja kanu.

Tuttuwa kanu ta palvyangun man, gumanipak kanu jit posposlan, jit manlalangu un putok a godsana. Ot pumatnal man jit tattalun, ija kanu man ilan jit vyalival, na-id. Ot, “Siya si Jaliwatok tu on. Kaysan,” kan ja kanu.

Inunu-nud kanun Jaliwatok ot ha inoy jajit vusul nalpu jad Vyatayan ingganas tun Jungajung ot manulvuk jas tun Langijon, sog-ona Malibkung, ot kan jas tun Liwang, ot managaja jas tun Palali, ot lum-ag ja, umongpas jas jin kapon Malanas. Inunud na, ay, inunud ja jin lukung Majagom ot lum-ag jas tun lam-agan Lavu ustun an-anjuwan a tagad-an. Inunu-unud lattan Jaliwatok gapu ta inunu-unud na jit alid jajit tagu.

Ot janjani kanun masjom on, jumsa-ag situn kapon ud Jagyuman. Inggaw kanu man hitun, noka, Pikok, adtu kanun majama jit jatun. Ngim hi Jaliwatok, nankagoy hi ulos, ta mansalina sit gaman un inognana. Ot immoy kanu nantupak hi Jaliwatok un kana on, “Alan

yu nat vyasis tu ta sakon mana-og,” kan kanun Jaliwatok. Ot iyajani ja kanu kan Jaliwatok jit vyasi. Ot yom-og kanun Jaliwatok sussuwa-on a tapnu małasun ma-ulaw jat tagun uminum. Aji kad amin jajit tagu mantatajok ja. Ot hajit tagun manajok, liklikwoson ja ji ulun jijit gayyom na kin hajit ulun ja katuganga-on na, tay innikwa ja sijit gawan ji amung. Insa-ad ja sit alsung ot liklikwoson ja. Majamjama kanu, mavyatangan jit manajok ud Manikalang nga siya jit pangat jaji umoy nangayaw. Ot alan kanun Manikalang jit allap ot manviyaviyag kanu jin manajok un inayya-ayyatanan vyakagon jit ulun innikwa jas jin gawan ji amung.

Lumivyat kanu si Jaliwatok ot vyakagon hi Manikalang ot jukma-ana ji ulun jijit katugangan na kan hajit gayyom na ot itodjak na. Jogjogon jajit tagu, jajit vusul, a ngim aji ja makwa a ta na-amin jan na-ulaw. Aji kad, gapu ta asan ja nasikmat si Jaliwatok, ta na-id tigammu ja on hi inoy na, tay siya ki awad ud mannakavyalin na. Nanagaja payon hitun Lavu.

Ot inggaw kanu man tagad-an Lavu, nan-illong ot awad kanu jit natokjag jit adjin vungan jijit lu-ut un, noka, ta na-ipakot jijit ulun o-odnana un mangngajan Valyutuk kit awad mangngajan Valyutuk tagad-an Lavu. Ot manalan kanu ot kanas tun inoy payon manpa-uli ud Majagom ot kanas tun Liwang. Manalog ot kanas tun Jungajung, manpa-uli payon Vyatayan.

Jumatong kanud Vyatayan, inamma-ana kanun vyalvyalan ji adji, sugat, sugat jajit tagu, ot ina isilpu ji ulu ja. Ot asi na ot lavuwan jija si lana, asin na sak-uyvan si piniliyan a ulos. Ot yomyom-og ja kanun, noka, on a ta aju jat tagun nanjatjatong, nampalti ja. Nawwakawakas ja kanu kit sajit lavin hiyaji, ina pasalay sussuwa-on ji ulu, jat long-ag kan ulu un nasak-uvyan hi piniliyan a ulos. Ot janjani kanu kad mawakas hiji on, umoy na umvos sussuwa-on. Ot noka man hi init, mantangkayag hi init, “Ikayu lokwatan jajin nasak-uvyan,” kana kanu.

Ija kanu man lokwatan, nasanikad jit gayyom nan vuvya-i ot nasanikad pay jit katuganga-on na. Ot nasnasja-aw jajit tagu. Ot ikwa ja on jit ragragsak tay jija, maragsakan ja tay ummuli jajit pinatoy ji vusul a ta.. si... yom-og ud Jaliwatok sinussuwa. Kit si Jaliwatok, awad ud nangnangruna un mannakavyalin na ta mavyalin nga anak ji inkantaju winnu sirina a tay nanvyalvyalin mit an a ulog nu al-algaw, manvalin hi lalaki jit lalaki. Ot umanak ja man, sin lalaki nga mangngajan Jaliwatok. Siyaji jin istoryan Jaliwatok ustun Vyalla-iyaw.

Recorded on December 4–5, 2006, in Kalinga, Philippines

Oral account by Barcelon Panabang

Transcription and Translation by Scott M. Saboy & Lawrence A. Reid

Assisted by Warren Panabang

Recorded and supervised by Michiyo Yoneno-Reyes

<http://www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~yoneno/database.html>